

§ 51

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman 2021 toteutumisen arviointi Helsingissä

HEL 2022-002259 T 11 00 03

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti hyväksyä esitetyn Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden terveydensuojelulain mukaisen valvontasuunnitelman 2021 toteutumisen arvioinnin.

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi 3.12.2020 (§ 241) terveydensuojelun valvontasuunnitelman vuodelle 2021 päivitettyä osana Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa 2020 - 2024. Tässä selvityksessä arvioidaan terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumista vuonna 2021.

Suunnitelman mukainen valvonta on maksullista. Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon taksa sisältää terveydensuojelun valvonnan maksut.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Heidi Öjst

Lisätiedot

Hannele Nurminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 64458
hannele.nurminen(a)hel.fi

Liitteet

1 Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteuma liite 2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ympäristöterveysyksikkö
Etelä-Suomen aluehallintoviras-
to (Helsingin toimipaikka)

Otteen liitteet

Liite 1

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Terveydensuojelun valvonnan toteutuminen vuonna 2021

Terveydensuojeluvalvontaa keskitettiin valvonnan valtakunnallisiin painopistealueisiin. Terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan painopistealueita olivat talousveden, uimaranta- ja uima-allasveden sekä terveydellisten olojen valvonta sellaisissa kohteissa, joita lapset ja nuoret käyttävät, kuten päiväkodit, koulut ja muut lasten käytössä olevat kokoontumistilat, sekä vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt. Terveydensuojelun valvontaa kohdennettiin myös erityisesti ihoa läpäisevää hoitoa tarjoaviin kohteisiin. Neuvonnassa ja ohjauksessa painopisteenä oli toimijoiden tukeminen omavalvonnan käyttööntoimisessa.

Terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittelyä sujuvoitettiin asiakaslähtöisemmäksi. Ympäristöpalvelut käsitteli terveydensuojeluun liittyneitä toimenpidepyyntöjä ja antoi lausuntoja rakennuslupa- ja kaavakohteisiin liittyen.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa vuodelle 2021 suunniteltiin Helsingissä tehtäväksi yhteensä 1140 tarkastusta (804 vuonna 2020). Tarkastusten määrä perustuu Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (Valvira) määrittelemiin tarkastustiheyksiin.

Asuntoja koskevien toimenpidepyyntöjen käsittelyä haastoivat useat henkilöstömuutokset sekä tarve suunnata rajallista henkilöstöresurssia myös ruuhkautuneeseen asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittelyyn.

Yksikön toimintaan vaikutti maaliskuun alusta ympäristöpalveluiden tehtäväksi tullut tartuntatautilain mukainen valvonta. Tartuntatautilain mukaista valvontaa tehtiin erityisesti maaliskuun alkuun, jonka jälkeen sekä valvonta- että neuvontatarve väheni loppuvuotta kohti.

Koronapandemia näkyi vuonna 2021 valvontakohteiden ajoittaisina sulkuina sekä muutoksina valvontakäytännöissä, kuten osittaisen etätarkastusmallin käyttämisenä. Osittaisessa etätarkastusmallissa alkukeskustelu käydään etäyhteyden avulla, jolloin voitiin vähentää tilojen tarkastuksella mukana olevien henkilöiden määrää ja lyhentää henkilökontaktien aikaa. Lisäksi alkukeskustelussa voitiin arvioida paras tarkastuksen ajankohta sekä sopia tarkastustilanteen koronaturvallisuuden tähtäävistä käytännöistä, kuten kasvomaskien käytöstä.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATiin tehtiin vuonna 2021 päivityksiä ja muutoksia, jotka vaativat perehtymistä ja uuden opettelua. Toimin-

nassa ennakoitiin joulukuussa voimaan astunutta terveydensuojelulain muutosta koskien valvonnan perusmaksun käyttöönottoa. Muutos edellytti VATIn kohderekisterin tietojen tarkistamista ja päivittämistä sekä asiakasviestintää.

Suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen vuonna 2021

Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueiksi oli valittu korkean riskin kohteet kuten:

- talousvettä toimittava suuri vesilaitos, Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) vesihuolto
- yleiset uimahallit, maauimalat sekä muut yleiset allastilat

sekä keskisuuren tai matalan riskin kohteet kuten:

- suuret yleiset uimarannat
- pienet yleiset uimarannat
- koulut ja oppilaitokset
- päivähoitotilat
- sosiaalihuollon palvelut
- leikkipuistot ja muut lasten ja nuorten kohteet
- kauneushoitolat tai muut ihonkäsittely tai -hoitopaikat
- tatuointipaikat
- solariumit
- julkiset majoitushuoneistot
- yleiset saunat
- julkiset kuntosalit tai liikuntatilat

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksia suunniteltiin tehtäväksi edellä mainittuihin kohteisiin yhteensä 1140 (804 vuonna 2020). Toteutunut tarkastusmäärä oli 329 tarkastusta eli suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 29 % (vuonna 2020 toteutui 149 tarkastusta, 19 %). Valvonnalla katettiin 11 % terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan kohteista. Suunnitelmallisen valvonnan toteutumisen raportti on taulukkomuodossa liitteenä. Suunnitelman mukaisista tarkastuksista laadittiin tarkastuskertomukset ja tarkastuksista perittiin taksan mukainen maksu.

Suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotto

Suuri vesilaitos, HSY vesihuolto

Talousveden valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti sekä näytteiden että tarkastusten osalta. Valvontanäytteet otettiin riskinarviointiin perustuen ympäristöpalveluiden laatiman näytteenottosuunnitelman

mukaisesti pääsääntöisesti suurtalouksien kuten koulujen, päiväkotien, sairaaloiden ja ravintoloiden keittiöiden hanoista eri puolilta jakeluverkostoa. Lisäksi osa näytteistä otettiin raakavedestä ja osa vesilaitokselta lähtevästä vedestä. Ympäristöpalvelut teki HSY:n toimintaa koskevat suunnitelmalliset tarkastukset riskinarvioinnin perusteella. Tarkastuksilla käytiin läpi mm. HSY:n riskinhallintaa, omavalvontaa, erilaisia häiriötilanteita vedenpuhdistuslaitoksilla ja verkostossa sekä varautumista ja varavedenjakehua. Lisäksi ympäristöpalvelut tarkasti kaksi elintarvikehuoneistoa, joissa talousvesi valmistetaan merivedestä.

Ympäristöpalveluiden suunnitelman mukaisesti Metropolilab Oy otti talousvedestä 390 valvontanäytettä sekä lisäksi 12 tutkimustuloksen varmentavaa uusintanäytettä. Lisäksi otettiin Sipoon Veden jakamasta talousvedestä kolme säännöllisen valvonnan näytettä Helsingin Östersundomin alueelta. HSY vesihuollon sekä Sipoon Veden Helsinkiin toimittama talousvesi täytti hyvälle talousvedelle asetetut mikrobiologiset ja kemialliset laatuvaatimukset. Kemialliset ja mikrobiologiset laatuvaatimukset täyttyivät suurimmassa osassa näytteitä.

HSY:n Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen perusparannustyöt, laitoksen kapasiteetin nosto ja aktiivihiihlaitoksen saneeraus on edellyttänyt aktiivihiihlaitoksen ja UV-desinfiointin poistamista tuotantokäytöstä, jolloin veden laatua on seurattu tehostetusti. Pitkälän laitoksen vedenjakelualueella on todettu heterotrofisen pesäkeluvun nousua aktiivihiihlaitoksen ja UV-desinfiointin ohituksen aikana. Myös lämmin kesä on lisännyt osaltaan heterotrofien määrää verkostossa. Toiminnan muutos on terveydensuojeluviranomaisen hyväksymä (22.4.2021, 10 §).

Uima-allastilat ja allasvesi

Yleisiä uimahalleja ja muita allastiloja oli valvonnassa vuonna 2021 yhteensä 59, joista 12 oli uimahalleja, neljä maauimaloita ja 43 muita yleisiä allastiloja kuntoutuslaitoksissa, hotelleissa ja ravintoloissa sekä liikuntakeskuksissa ja kouluissa. Yleisiin allastiloihin tehtiin yhteensä 26 suunnitelmallista tarkastusta (10 vuonna 2020), joten suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 45 % (18 %).

Allasvesinäytteitä suunniteltiin otettavan 1200-1400. Suunnitelmallisia näytteitä otettiin vuoden aikana yhteensä 864 (916 vuonna 2020). Suunniteltu näytemäärä ei toteutunut, koska allastilat olivat kiinni osan vuodesta. Lisäksi otettiin 24 uusintanäytettä (16). Metropolilab Oy otti suurimman osan näytteistä kohteiden näyteenottosuunnitelmien mukaisesti. Muutama kohde otti näytteet itse.

Uimarannat ja uimarantavesi

Uimakaudella 2021 Helsingissä oli valvonnassa 25 yleistä uimarantaa, joista 12 oli suuria yleisiä uimarantoja ja 13 pieniä yleisiä uimarantoja. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehtiin 25 uimarannalle (24 vuonna 2020).

Valvontanäytteitä suunniteltiin otettavan yhteensä 121 (112 näytettä vuonna 2020). Suunnitelmallisia näytteitä otettiin 121, joista 69 otettiin suurilta yleisiltä uimarannoilta ja 52 pieniltä yleisiltä uimarannoilta. Lisäksi otettiin 12 uusintanäytettä sekä 15 lisänäytettä. MetropoliLab Oy otti näytteet näyteenottosuunnitelman mukaisesti.

Vuoden 2021 uimakauden päätyttyä päivitettiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksen (177/2008) mukainen suurten uimarantojen uimavesien luokittelu, joka perustuu neljän edellisen uimakauden valvontatutkimustuloksiin. Helsingin suuret yleiset uimarannat luokiteltiin erinomaisiksi (4), hyväksi (2), tyydyttäväksi (4) ja huonoiksi (2). Huonoon uimavesiluokkaan luokiteltujen rantojen osalta jatkettiin toimenpiteitä huonon vedenlaadun syiden selvittämiseksi. Vuoden 2021 uimakauden aikana suositeltiin uimisen välttämistä kahdella rannalla (Marjaniemen ja Pikkukosken uimarannat) huonon uimavesiluokituksen vuoksi.

Uimakauden päätyttyä tehtävässä suurten uimarantojen uimavesiluokituksen päivityksessä kaksi uimarantaa pysyi huonossa uimavesiluokassa, vaikka ympäristöterveysyksikkö nosti suunniteltujen vesinäytteiden tiheyttä niiden osalta vuodesta 2020. Vantaanjoen uimarannoilta otettiin suunnitelmallisten näytteiden lisäksi rankkasateiden aikaan lisänäytteitä, joilla pyrittiin todentamaan sateiden vaikutus vedenlaatuun. Lisäksi kaksi uimarantaa putosi hyvästä uimavesiluokasta tyydyttävään. Huonon veden laadun syiden ja mahdollisten korjaavien toimenpiteiden selvittämiseksi jatkettiin laajoja selvityksiä. Työ tehtiin ympäristöterveysyksikön johdolla ja siinä mukana olivat Helsingin kaupungin ympäristöseuranta- ja valvontayksikkö, Helsingin kaupungin liikuntapalvelut, HSY sekä Vantaan kaupungin ympäristökeskuksen terveysuojelu.

Marjaniemen uimarannalla tullaan suosittelemaan uimisen välttämistä myös uimakauden 2022 ajan. Koska on voitu osoittaa, että Vantaanjoen vedenlaatu huononee rankkasateiden yhteydessä, kesällä 2022 tullaan Pikkukosken, Pakilan ja Tapaninvainion uimarannoilla suosittelemaan uimisen välttämistä vain rankkasateiden yhteydessä.

Lasten, nuorten ja vanhusten käyttöön tarkoitettut tilat

Erityisryhmien käyttöön tarkoitettuihin huoneistoihin suunniteltiin tehtävän yhteensä 595 tarkastusta (383 vuonna 2020). Erityisryhmillä tarkoitetaan lapsia, nuoria, vanhuksia, liikuntarajoitteisia ja sairaita. Näitä

03.03.2022

huoneistoja ovat muun muassa peruskoulut, lukiot ja muut oppilaitokset, lasten päivähoitotilat, leikkipuistot ja muut lasten ja nuorten kerhotilat, vanhusten palveluasunnot, lastensuojelun yksiköt ja muut sosiaalialan yksiköt. Näitä valvontakohteita oli suunnitelmaa laadittaessa VATI-rekisterin mukaan yhteensä 1324, mutta 17.2.2022 päivitettyinä tietoina kohteita oli 1443. Suunnitellusta tarkastusmäärästä toteutui 26 % (vuonna 2020 toteutuma oli 17 %). Tarkastuksia tehtiin 141 (65) ja ne jakautuivat erityyppisiin huoneistoihin seuraavasti:

- päivähoitotiloihin tehtiin 71 tarkastusta (28 tarkastusta vuonna 2020),
- kouluihin ja oppilaitoksiin tehtiin 41 (22) tarkastusta,
- sosiaalialan yksiköihin tehtiin 13 (12) tarkastusta ja
- leikkipuistoihin ja muihin lasten ja nuorten kohteisiin tehtiin 16 (3) tarkastusta.

Korkeaa hygieniää edellyttävät huoneistot

Korkeaa hygieniatasoa edellyttäviin huoneistoihin suunniteltiin tehtävän yhteensä 458 tarkastusta (337 tarkastusta vuonna 2020). Näihin huoneistoihin luetaan kauneushoitolat, tatuointipaikat, solariumit, julkiset majoitushuoneistot, yleiset saunat ja julkiset liikuntatilat. Näitä valvontakohteita oli suunnitelmaa laadittaessa VATI-rekisterin mukaan yhteensä 1268, mutta 17.2.2022 päivitettyinä tietoina vuoden 2021 aikana oli rekisterissä 1482 kohdetta. Suunnitelluista tarkastuksista toteutui 29 %. Tarkastuksia tehtiin 133 ja ne jakautuivat erityyppisiin huoneistoihin seuraavasti:

- kauneushoitoloihin kohdistui 62 (22 vuonna 2020) tarkastusta,
- julkisiin liikuntatiloihin tehtiin 36 (15) tarkastusta,
- tatuointipaikkoihin tehtiin 16 (8) tarkastusta,
- solariumeihin tehtiin 1 (1) tarkastus,
- majoitushuoneistoihin tehtiin 10 (1) tarkastusta ja
- yleisiin saunoihin tehtiin 8 (1) tarkastusta.

Suunnitelmallisen valvonnan teemat ja toimenpiteet

Koko suunnitelmakauden 2020-2024 ajalle ulottuvia teemoja edistettiin vuoden 2021 aikana. Yhtenäisen valvonnan teemaa edistettiin käymälä vuoropuhelua valvonnan toimintatavoista valvontayksiköiden kanssa (mm. kuuden suurimman kunnan kesken järjestetty tapaaminen).

Toiminnanharjoittajia ohjattiin toteuttamaan omavalvontaa antamalla neuvontaa tarkastuskäynneillä ja muissa sopivissa yhteyksissä, kuten lausuntoja annettaessa. Toimijoiden omavalvonnan käyttöönottoa tu-

kemaan valmistui ohje "Omavalvonta terveydensuojelussa" kolmena eri kieliversiona.

Radonvalvontaa tehtiin suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä. Valvontakohteilta pyydettiin selvitystä sisäilman radonpitoisuudesta ja tarvittaessa valvontakohteita ohjeistettiin mittaamaan sisäilman radonpitoisuus seuraavan mittauskauden aikana.

Ilmoitusten käsittely ja toimenpidepyynnöt

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisista ilmoitusvelvollisista huoneistoista käsiteltiin 194 ilmoitusta (184 vuonna 2020).

Asuntoja koskevia toimenpidepyyntöjä käsiteltiin 256 (216 vuonna 2020) ja ne koskivat pääosin kosteus- ja homevaurioita, ilmanvaihdon puutteita, hajuhaittoja sekä melua. Tarkastuksia asuntoihin tehtiin 166 (121 vuonna 2020). Toimenpidepyyntöjen käsittelyä tehtiin paljon asianaisten kanssa neuvotellen ja ohjausta antaen, jolloin puutteiden ja epäkohtien korjauksia saatiin etenemään myös ilman tarkastuksia.

Laivatarkastukset

Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainvälisen terveystäntöjen (IHR 2005) mukaisia laivatarkastuksia tehtiin Helsingin satamissa yhteensä 53. Todistus saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta (Ship Sanitation Control Exemption Certificate) annettiin kaikille tarkastetuille aluksille. Koronaepidemian aiheuttaman poikkeustilanteen alkaessa WHO antoi ohjeistuksen, että alusten saniteettitodistuksille voitiin myöntää 30 päivän jatkoaikojä ilman tarkastusta. Näitä jatkoaikojä myönnettiin 46.

Sidosryhmäyhteistyö ja projektit

Ympäristöterveysyksikkö oli vuonna 2021 mukana monessa sidosryhmän hankkeessa tai työryhmässä. Ympäristöterveysyksikön edustaja oli mukana sekä kaupungin sisäilmaryhmässä että eri toimialojen alatyöryhmissä. Yksikön yhteistyötä Helsingin kaupungin epidemiologisen toiminnan kanssa vahvistettiin osana varautumista epidemioihin. Ympäristöterveysyksikkö osallistui myös kaavoituksen viranomaisvalmisteluun ympäristöpalveluiden kaavatyöryhmän kautta. Yhteistyö rottien esiintymistä ja lintujen ruokintaa koskien tiivistyi merkittävästi Rakenukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden Viheralueet -tiimin kanssa ja jatkui aktiivisena myös Helsingin yliopiston kanssa.

Päiväkotien siivous- ja hygieniakäytäntöjä koskeva tarkastus- ja kyselyprojekti aloitettiin vuonna 2021. Projekti jatkuu vuonna 2022.

03.03.2022

Ympäristöterveysyksikkö toteutti kesän 2021 aikana geenimarkkeriprojektin, jonka tarkoituksena oli selvittää suolistoperäisten mikrobin lähteitä Pikkukosken uimarantavedessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL analysoi vesinäytteet. Tulosten mukaan suolistoperäiset mikrobit olivat peräisin sekä yhdyskuntajätevesistä että sadevesien mukana huuhtoutuneista lintujen ulosteista. Eri tahot etsivät mahdollisia päästölähteitä. Terveysturvallisuustarkastusten lisäksi rantojen ylläpitäjä teki rantojen jätevesijärjestelmien tarkastukset, HSY teki viemäriverkostojen kuvauksia ja ympäristöseuranta- ja valvontayksikkö teki selvitystyötä päästölähteiden selvittämiseksi. Vantaan kaupungin terveysturvallisuuden kanssa samanaikaistettiin näytteenottoa Vantaanjoen uimarannoilla. Uintirajoituksista tiedotettiin laajasti mediassa, internetissä ja rannoilla.

Terveysturvallisuuden valvonnan henkilöstövoimavarojen toteutuminen

Vuonna 2021 kaikkeen terveysturvallisuuden valvontaan oli suunniteltu 22,1 henkilötyövuotta (htv), toteuman ollessa 18 htv (81 %). Henkilöstövoimavarojen toteutumisesta haastoivat useat henkilöstömuutokset ja rekrytoinneista syntyneet viiveet tehtävän täyttämiseen.

Vaje henkilöstövoimavaroissa vaikutti valvontakattavuuteen heikentävästi ja lisäsi tarvetta toiminnan priorisointiin. Valvonnan painopistettä ja resursseja kohdennettiin ensisijaisesti suunnitelmalliseen riskiperusteiseen valvontaan ja sen kehittämiseen.

Terveysturvallisuuden valvonnan tulot

Terveysturvallisuuden valvonnasta kertyi tuloja yhteensä 151 155 euroa (vuonna 2020 yhteensä 99 305 euroa). Suunnitelmallisen valvonnan osuus tuloista oli 120 140 euroa (64 765 euroa). Terveysturvallisuuden valvonnasta saadut tulot eivät kohdennu suoraan ympäristöpalveluissa tehtävään terveysturvallisuuden valvontaan.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Heidi Öjst

Lisätiedot

Hannele Nurminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 64458
hannele.nurminen(a)hel.fi

Liitteet

1 Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelman toteuma liite 2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

03.03.2022

Asia/17

Otteet

Ote

Ympäristöterveysyksikkö
Etelä-Suomen aluehallintoviras-
to (Helsingin toimipaikka)

Otteen liitteet

Liite 1